ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 7ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση Τ-199/94,

Hans-Walter Gosch, κάτοικος Högersdorf (Γερμανία), εκπροσωπούμενος από τους D. Hansen και S. Vieregge, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

ενάγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους D. Booß και M. Niejahr, επικουρούμενους από τον Núñez-Müller, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγομένης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο αγωγή αποζημιώσεως, κατ' εφαρμογή των άρθρων 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 235 ΕΚ και 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), για τις ζημίες που υπέστη ο ενάγων για τον λόγο ότι εμποδίστηκε να εμπορευθεί γάλα λόγω της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τον P. Mengozzi, Πρόεδρο, την V. Tiili και τον R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 3ης Μαΐου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Κανονιστικό πλαίσιο

1 Το 1977 το Συμβούλιο, προς αντιμετώπιση του πλεονάσματος της παραγωγής γάλακτος στην Κοινότητα, εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί συστάσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεων για τη μη διάθεση σε εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και την αναδιάρθρωση των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής (ABl. L 131, σ. 1· το ελληνικό κείμενο δεν έχει δημοσιευθεί στην ειδική έκδοση). Ο κανονισμός αυτός προσέφερε στους παραγωγούς τη δυνατότητα να αναλάβουν πενταετή δέσμευση μη εμπορίας γάλακτος ή αναδιάρθρωσης των αγελών, έναντι της καταβολής πριμοδοτήσεως.

2 Παρά την ανάληψη τέτοιων δεσμεύσεων από πολλούς παραγωγούς, η κατάσταση πλεονασματικής παραγωγής εξακολουθούσε να υφίσταται το 1983. Για τον λόγο αυτό το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 (ΕΕ L 90, σ. 10), για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82). Το άρθρο 5γ του τελευταίου αυτού κανονισμού καθιερώνει «συμπληρωματική εισφορά» επί των ποσοτήτων γάλακτος που παραδίδουν οι παραγωγοί καθ' υπέρβαση ορισμένης «ποσότητας αναφοράς».

3 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ

L 90, σ. 13), καθόρισε την ποσότητα αναφοράς για κάθε παραγωγό βάσει της ποσότητας που είχε παραδώσει κατά τη διάρκεια ορισμένου έτους αναφοράς, και συγκεκριμένα του ημερολογιακού έτους 1981, ενώ παρεχόταν στα κράτη μέλη η ευχέρεια να επιλέξουν το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επέλεξε ως έτος αναφοράς το 1983.

4 Οι δεσμεύσεις μη εμπορίας που είχαν αναλάβει ορισμένοι παραγωγοί στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77 κάλυπταν τα έτη αναφοράς που είχαν επιλεγεί. Δεδομένου ότι δεν παρήγαγαν γάλα κατά τα έτη αυτά, δεν τους χορηγήθηκε ποσότητα αναφοράς ούτε επομένως μπόρεσαν να εμπορευθούν καμία ποσότητα γάλακτος χωρίς να καταβάλουν τη συμπληρωματική εισφορά.

5 Με τις αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder (Συλλογή 1988, σ. 2321, στο εξής: απόφαση Mulder I), και 170/86, von Deetzen (Συλλογή 1988, σ. 2355), το Δικαστήριο κήρυξε ανίσχυρο, λόγω παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τον κανονισμό 857/84, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11).

6 Σε εκτέλεση των ανωτέρω αποφάσεων το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89, της 20ής Μαρτίου 1989, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 84, σ. 2). Κατ' εφαρμογή του τροποποιητικού αυτού κανονισμού, ορισμένοι παραγωγοί οι οποίοι είχαν αναλάβει δεσμεύσεις μη εμπορίας έλαβαν «ειδική» ποσότητα αναφοράς (καλούμενη επίσης «ποσόστωση»). Οι παραγωγοί αυτοί καλούνται επίσης «παραγωγοί SLOM Ι».

7 Η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς υπέκειτο σε διάφορους όρους. Ορισμένοι από τους όρους αυτούς, που αφορούσαν ιδίως τον χρόνο λήξεως της δεσμεύσεως μη εμπορίας, κηρύχθηκαν ανίσχυροι από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1990, C-189/89, Spagl (Συλλογή 1990, σ. I-4539), και C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585).

8 Κατόπιν των αποφάσεων αυτών το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, της 13ης Ιουνίου 1991, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 150, σ. 35), ο οποίος κατάργησε τους όρους που είχαν κριθεί ανίσχυροι και έτσι επέτρεψε τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στους εν λόγω παραγωγούς. Οι παραγωγοί αυτοί καλούνται επίσης «παραγωγοί SLOM II».

9 Με την απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061, στο εξής: απόφαση Mulder II), το Δικαστήριο διαπίστωσε την ευθύνη της Κοινότητας για τις ζημίες που προκλήθηκαν σε ορισμένους γαλακτοπαραγωγούς που είχαν αναλάβει δεσμεύσεις κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77 και δεν μπόρεσαν να εμπορευθούν γάλα λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84.

10 Κατόπιν της ανωτέρω αποφάσεως το Συμβούλιο και η Επιτροπή δημοσίευσαν στις 5 Αυγούστου 1992 την ανακοίνωση 92/C 198/04 (ΕΕ C 198, σ. 4). Τα κοινοτικά αυτά όργανα, αφού υπενθύμισαν τις συνέπειες της αποφάσεως Mulder II, εξέφρασαν την πρόθεσή τους να θεσπίσουν, προκειμένου να διασφαλίσουν πλήρως την αποτελεσματικότητα της αποφάσεως αυτής, τους κανόνες για την αποζημίωση των οικείων παραγωγών στην πράξη.

11 Τα ανωτέρω όργανα ανέλαβαν τη δέσμευση ότι, μέχρι τη θέσπιση των κανόνων αυτών, δεν θα προέβαλλαν έναντι οποιουδήποτε παραγωγού που θα δικαιούνταν αποζημίωση την παραγραφή που προβλέπει το άρθρο 43 του Οργανισμού ΕΟΚ του Δικαστηρίου. Εντούτοις, η δέσμευση συνοδευόταν από τον όρο να μην έχει παραγραφεί η αξίωση αποζημιώσεως κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της ανακοινώσεως ή κατά την ημερομηνία κατά την οποία ο παραγωγός απευθύνθηκε σε ένα από τα κοινοτικά όργανα.

12 Στη συνέχεια το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2187/93, της 22ας Ιουλίου 1993, για την προσφορά αποζημίωσης σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή

γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι εμποδίστηκαν προσωρινά να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους (ΕΕ L 196, σ. 6). Ο κανονισμός αυτός προσφέρει στους παραγωγούς στους οποίους χορηγήθηκε οριστική ποσότητα αναφοράς μια κατ' αποκοπή αποζημίωση για τις ζημίες που υπέστησαν κατά την εφαρμογή της ρυθμίσεως που αφορά η απόφαση Mulder II.

13 Με την απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-203), το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του ύψους των αποζημιώσεων που είχαν ζητήσει οι ενάγοντες.

Ιστορικό της διαφοράς

14 Ο ενάγων είναι παραγωγός γάλακτος στη Γερμανία, ο οποίος υπέγραψε το 1978, στο πλαίσιο του κανονισμού 1087/77, δέσμευση μη εμπορίας.

15 Από την απόφαση του Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht in Schleswig της 7ης Ιανουαρίου 1991 προκύπτει ότι ο ο ενάγων ζήτησε να του χορηγηθεί προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 764/89 και ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές απέρριψαν το αίτημά του με το αιτιολογικό ότι δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις χορηγήσεως ποσοστώσεως, και συγκεκριμένα ότι η δέσμευσή του για μη εμπορία είχε λήξει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983. Η προσφυγή που άσκησε ο ο ενάγων κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε.

16 Κατά της απορριπτικής αυτής δικαστικής αποφάσεως ο ενάγων άσκησε έφεση ενώπιον του Schleswig-Holsteinisches Oberverwaltungsgericht.

17 Μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1639/91 ο ενάγων ζήτησε εκ νέου, με έγγραφο της 1ης Σεπτεμβρίου 1991, να του χορηγηθεί προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς. Η χορήγηση αυτή πραγματοποιήθηκε με απόφαση των εθνικών αρχών της 18ης Νοεμβρίου 1991.

18 Κατόπιν αυτού καταργήθηκε η ενώπιον του Schleswig-Holsteinisches Oberverwaltungsgericht δευτεροβάθμια δίκη.

19 Με έγγραφο που περιήλθε στην Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 1991, ο ενάγων ζήτησε αποζημίωση για τις ζημίες που ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84 και από τη δέσμευση μη εμπορίας που είχε αναλάβει κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77. Η Επιτροπή απέρριψε το αίτημα αυτό με έγγραφο της 26ης Νοεμβρίου 1991.

20 Με έγγραφο της 1ης Μαΐου 1992, ο ενάγων ζήτησε εκ νέου από την Επιτροπή αποζημίωση για τις ζημίες που ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί.

21 Με έγγραφο της 13ης Ιουνίου 1992 η Επιτροπή απάντησε στον ενάγοντα ότι επρόκειτο να ορίσει τις αρχές και τις προϋποθέσεις που θα ίσχυαν για την εξέταση των αιτήσεων αποζημιώσεως. Επιπλέον, του γνωστοποίησε ότι, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ μέρους του άσκηση αγωγής αποζημιώσεως, δεν θα του αντέτασσε την παραγραφή κατά το διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας του εγγράφου αυτού και της 17ης Σεπτεμβρίου 1992 (δηλαδή μέχρι τρεις μήνες μετά τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της ανακοινώσεως για την απόφαση Mulder II), εφόσον η αξίωση αποζημιώσεως δεν είχε ακόμη παραγραφεί στις 13 Ιουνίου 1992.

22 Στις 27 Ιανουαρίου 1994 το Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (γερμανική ομοσπονδιακή υπηρεσία τροφίμων και δασοκομίας) υπέβαλε στον ενάγοντα προσφορά αποζημιώσεως κατ' εφαρμογή του κανονισμού 2187/93. Ο ενάγων δεν την αποδέχθηκε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

23 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Μαΐου 1994, ο ενάγων άσκησε την παρούσα αγωγή.

24 Με διάταξη της 31ης Αυγούστου 1994, το Πρωτοδικείο ανέστειλε τη διαδικασία μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία θα περατωνόταν η δίκη στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-104/89, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, και C-37/90, Heinemann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής.

25 Η διαδικασία επαναλήφθηκε μετά την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου στις προαναφερθείσες υποθέσεις.

26 Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Ιουνίου 2000, η εκδίκαση της υποθέσεως ανατέθηκε σε τριμελές τμήμα.

27 Με απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001 το Πρωτοδικείο (πρώτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

28 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Μαΐου 2001.

29 Ο ενάγων ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την εναγομένη να του καταβάλει το ποσό των 324 405,76 γερμανικών μάρκων (DEM) εντόκως.

30 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την αγωγή,

— να καταδικάσει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι δικαιούται αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω του ότι εμποδίστηκε να παραγάγει γάλα κατ' εφαρμογή του κανονισμού 857/84. Η περίοδος για την οποία ζητεί να αποζημιωθεί εκτείνεται από τις 2 Απριλίου 1984, δηλαδή την επαύριο της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 857/84, μέχρι τις 15 Ιουνίου 1991, δηλαδή την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1639/91. Κατά τον ενάγοντα, η ζημία του ανέρχεται σε 324 405,76 DEM.

32 Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι, αντίθετα από ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, η δέσμευσή του περί μη εμπορίας δεν άρχισε να ισχύει στις 24 Ιουλίου 1978, αλλά έξι μήνες μετά την ημερομηνία αυτή, δηλαδή τον Ιανουάριο του 1979. Συναφώς ο ενάγων διευκρινίζει ότι, αφού δεν προέβη σε δήλωση προς τις αρμόδιες αρχές με την οποία να τους γνωστοποιεί ότι έπαυε την παραγωγή, η περίοδος μη εμπορίας άρχισε έξι μήνες μετά την τελευταία παράδοση γάλακτος, την οποία πραγματοποίησε στις 23 Ιουλίου 1978.

33 Για να αποδείξει την ημερομηνία ενάρξεως της περιοδου μη εμπορίας, ο ενάγων προσκομίζει αντίγραφα των δικογράφων που κατατέθηκαν στο Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht in Schleswig. Ο ενάγων βάλλει κατά της δηλώσεως με την οποία το Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (γερμανική ομοσπονδιακή υπηρεσία γεωργίας και τροφίμων), η διοικητική αρχή που είναι αρμόδια για τη χορήγηση των αποζημιώσεων βάσει του κανονισμού 2187/93, καθόρισε διαφορετικά την περίοδο μη εμπορίας.

34 Επιπλέον, ο ενάγων ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι στο δικόγραφο της αγωγής αναφέρεται ως ημερομηνία ενάρξεως της περιόδου μη εμπορίας η 24η Ιουλίου 1978 οφειλόταν στην επιθυμία του να μην περιπλέξει τα πράγματα και στην πεποίθησή του ότι η ημερομηνία λήξεως της περιόδου αυτής δεν είχε καμία σημασία για την επίλυση της διαφοράς.

35 Ο ενάγων υποστηρίζει ότι, αφού η περίοδος μη εμπορίας έληξε στην περίπτωσή του τον Ιανουάριο του 1984 και όχι στις 24 Ιουλίου 1983, πρέπει να χαρακτηριστεί ως παραγωγός SLOM I.

36 Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι είχε την πρόθεση να αρχίσει εκ νέου να παράγει γάλα κατά τη λήξη της περιόδου αυτής. Προηγουμένως όμως έπρεπε να εκσυγχρονίσει τον στάβλο του και να κατασκευάσει, μεταξύ άλλων, μια τάφρο κοπριάς, σύμφωνα με τα επιβαλλόμενα από την εθνική νομοθεσία περί προστασίας του περιβάλλοντος. Προς τούτο ήταν αναγκαία η συγκατάθεση του πατέρα του, που ήταν ο κύριος της

εκμεταλλεύσεως, ενώ ο ίδιος ήταν απλώς μισθωτής. Η συγκατάθεση αυτή δεν δόθηκε παρά μεταγενέστερα. Το 1984, κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του καθεστώτος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, ο ενάγων δεν μπορούσε να αρχίσει εκ νέου να παράγει γάλα. Ο ενάγων κατασκεύασε την τάφρο κοπριάς το 1985 και εγκατέστησε ταύρους στον στάβλο του.

37 Ο ενάγων τονίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, ανεξάρτητα από το χρονικό σημείο κατά το οποίο του χορηγήθηκε τελικά ποσόστωση κατ' εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως, δικαιούται αποζημίωση, αφού του χορηγήθηκε τέτοια ποσόστωση, για τις ζημίες που υπέστη.

38 Ο ενάγων ισχυρίζεται συναφώς ότι η άποψη της εναγομένης είναι αντιφατική. Ενώ δηλαδή με τον κανονισμό 1639/91 προβλέφθηκε η χορήγηση γαλακτοκομικών ποσοστώσεων στους παραγωγούς SLOM II, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους, η Επιτροπή αρνήθηκε να τους αποζημιώσει για τις ζημίες που είχαν υποστεί πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού αυτού, μολονότι το ζήτημα εξακολουθεί να είναι η προστασία αυτής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

39 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν γεννάται ευθύνη της Κοινότητας έναντι του ενάγοντος και ότι, εν πάση περιπτώσει, οι ενδεχόμενες αξιώσεις του προς αποζημίωση έχουν παραγραφεί.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

40 Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι, εν προκειμένω, για την εξέταση του ζητήματος της παραγραφής απαιτείται να εξακριβωθεί προηγουμένως αν μπορεί να στοιχειοθετηθεί ευθύνη της Κοινότητας βάσει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) και, αν ναι, μέχρι ποια ημερομηνία.

41 Η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας από ζημίες προκληθείσες από τα κοινοτικά όργανα, την οποία προβλέπει το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, γεννάται μόνον εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων που αφορούν τον παράνομο χαρακτήρα της προσαπτόμενης συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράνομης συμπεριφοράς και της ζημίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80 έως 200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψη 18, και του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, Τ-481/93 και Τ-484/93, Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψη 80).

42 Όσον αφορά την κατάσταση των παραγωγών γάλακτος που ανέλαβαν δέσμευση περί μη εμπορίας, η Κοινότητα υπέχει ευθύνη έναντι κάθε παραγωγού που υπέστη ζημία λόγω του ότι εμποδίστηκε να παραγάγει γάλα κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84 (απόφαση Mulder II, σκέψη 22). Η ευθύνη αυτή στηρίζεται στην προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

43 Πάντως, δεν επιτρέπεται η επίκληση της αρχής αυτής κατά κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως παρά μόνον εφόσον η ίδια η Κοινότητα δημιούργησε προηγουμένως κατάσταση που μπορούσε να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιανουαρίου 1992, C-177/90, Kühn, Συλλογή 1992, σ. I-35, σκέψη 14).

44 Επομένως, ο επιχειρηματίας ο οποίος ενθαρρύνθηκε με πράξη της Κοινότητας να αναστείλει την εμπορία γάλακτος για ορισμένη περίοδο, χάριν του γενικού συμφέροντος και έναντι καταβολής πριμοδοτήσεως, μπορεί θεμιτώς να προσδοκά ότι δεν θα υποστεί, με τη λήξη της υποχρεώσεώς του, περιορισμούς που θα τον θίγουν ιδιαιτέρως λόγω ακριβώς του γεγονότος ότι έκανε χρήση των δυνατοτήτων που του παρείχε η κοινοτική ρύθμιση (προαναφερθείσες αποφάσεις Mulder I, σκέψη 24, και von Deetzen, σκέψη 13). Αντίθετα, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν απαγορεύει την επιβολή, στο πλαίσιο συστήματος όπως το σύστημα της συμπληρωματικής εισφοράς, περιορισμών στους παραγωγούς που να αποτελούν συνάρτηση του γεγονότος ότι οι παραγωγοί αυτοί δεν εμπορεύθηκαν γάλα, ή

εμπορεύθηκαν μικρή ποσότητα, κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω συστήματος, κατόπιν αποφάσεως που έλαβαν ελεύθερα και χωρίς να ενθαρρυνθούν προς τούτο με πράξη της Κοινότητας (προαναφερθείσα απόφαση Kühn, σκέψη 15).

45 Επιπλέον, από την προαναφερθείσα απόφαση Spagl προκύπτει ότι η Κοινότητα δεν μπορούσε, χωρίς να προσβάλει την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, να αποκλείσει αυτόματα από τη χορήγηση των ποσοστώσεων όλους τους παραγωγούς των οποίων οι δεσμεύσεις περί μη εμπορίας ή μετατροπής είχαν λήξει το 1983, ιδιαιτέρως αυτούς οι οποίοι, όπως ο Spagl, δεν μπόρεσαν να αρχίσουν εκ νέου την παραγωγή γάλακτος για λόγους αναγόμενους στη δέσμευσή τους. Έτσι, το Δικαστήριο δέχτηκε, με τη σκέψη 13 της αποφάσεως αυτής, τα εξής:

«[Ο] κοινοτικός νομοθέτης μπορούσε νομίμως να καθορίσει προθεσμία αναφορικά με τη λήξη της περιόδου μη εμπορίας ή μετατροπής των ενδιαφερομένων, με σκοπό να αποκλείσει τη δυνατότητα εφαρμογής των ευεργετικών διατάξεων [περί χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς] υπέρ εκείνων των παραγωγών που δεν είχαν παραδώσει γάλα κατά τη διάρκεια ολοκλήρου ή μέρους του οικείου έτους αναφοράς για λόγους ασχέτους προς την ανάληψη υποχρεώσεως μη εμπορίας ή μετατροπής. Αντίθετα, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως ερμηνεύθηκε με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου, εμποδίζει τον καθορισμό μιας τέτοιας προθεσμίας υπό συνθήκες οι οποίες επιφέρουν τον αποκλεισμό από τη δυνατότητα εφαρμογής των [εν λόγω] ευεργετικών διατάξεων και των παραγωγών που δεν παρήγαγαν γάλα κατά τη διάρκεια ολοκλήρου ή μέρους του έτους αναφοράς σε εκτέλεση υποχρεώσεως αναληφθείσας δυνάμει του κανονισμού 1078/77.»

46 Η ανωτέρω απόφαση πρέπει να ερμηνευθεί οπωσδήποτε υπό το πρίσμα των πραγματικών περιστατικών της ενώπιον του εθνικού δικαστή διαφοράς. Ο Spagl ήταν γεωργός ο οποίος, όταν έληξε η δέσμευσή του στις 31 Μαρτίου 1983, δεν ήταν σε θέση να επαναλάβει αμέσως την παραγωγή γάλακτος λόγω ελλείψεως κεφαλαίων προς αγορά γαλακτοπαραγωγών ζώων. Αντ' αυτού, αγόρασε δαμαλίδες που εξέθρεψε ο ίδιος, οπότε επανέλαβε την παραγωγή γάλακτος με δώδεκα αγελάδες τον Μάιο ή τον Ιούνιο του 1984 (βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs στην προαναφερθείσα υπόθεση Spagl, Συλλογή 1990, σ. I-4554, σημείο 2). Εξάλλου, από

την έκθεση ακροατηρίου προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της διακοπής της παραγωγής γάλακτος, ο ενάγων είχε προβεί σε συντήρηση των κτιρίων και των μηχανών που χρησιμοποιούνταν για την εν λόγω παραγωγή (Συλλογή 1990, σ. I-4541, σημείο I 2).

47 Επομένως, ευλόγως συνάγεται από την ανωτέρω απόφαση ότι οι παραγωγοί, η δέσμευση των οποίων έληξε το 1983, μπορούν βάσιμα να στηρίξουν την αγωγή τους αποζημιώσεως στην προσβολή της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης μόνον αν αποδείξουν ότι οι λόγοι για τους οποίους δεν επανέλαβαν την παραγωγή γάλακτος κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς συνδέονται με το γεγονός ότι διέκοψαν την παραγωγή αυτή για ορισμένο χρονικό διάστημα και ότι τους ήταν αδύνατο, για λόγους οργανώσεως της εν λόγω παραγωγής, να την επαναλάβουν αμέσως.

48 Περαιτέρω, από την απόφαση Mulder II, και ειδικότερα από τη σκέψη 23, προκύπτει ότι η ευθύνη της Κοινότητας εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι οι παραγωγοί έχουν σαφώς εκδηλώσει την πρόθεσή τους να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος κατά τη λήξη της δεσμεύσεώς τους περί μη εμπορίας. Πράγματι, οι παραγωγοί SLOM, για να μπορούν να στηρίξουν δικαίωμα αποζημιώσεως επί του παράνομου χαρακτήρα για τον οποίο κρίθηκαν ανίσχυροι οι κανονισμοί που διαμόρφωσαν την κατάστασή τους, πρέπει να έχουν εμποδιστεί να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος. Τούτο σημαίνει ότι οι παραγωγοί των οποίων η δέσμευση έληξε πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 857/84 έπρεπε να έχουν επαναλάβει την παραγωγή αυτή ή, τουλάχιστον, να έχουν λάβει σχετικά μέτρα, όπως είναι η πραγματοποίηση επενδύσεων ή επισκευών ή η συντήρηση του αναγκαίου για την εν λόγω παραγωγή εξοπλισμού (βλ. επ' αυτού τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Van Gerven στην υπόθεση Mulder II, Συλλογή 1992, σ. I-3094, σημείο 30).

49 Αν ένας παραγωγός δεν εκδήλωσε την πρόθεση αυτή, δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη δυνατότητα να αρχίσει εκ νέου την παραγωγή γάλακτος οποτεδήποτε στο μέλλον. Υπό τις συνθήκες αυτές, η θέση του δεν διαφέρει από τη θέση των επιχειρηματιών εκείνων που δεν παρήγαν γάλα και οι οποίοι, μετά τη θέσπιση του καθεστώτος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων το 1984, εμποδίζονται να αρχίσουν τέτοια παραγωγή. Πράγματι, κατά πάγια νομολο-

γία, στον τομέα των κοινών οργανώσεων αγορών, το αντικείμενο των οποίων επιβάλλει τη συνεχή προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη οικονομική κατάσταση, οι επιχειρηματίες δεν μπορούν δικαιολογημένα να προσδοκούν ότι δεν θα θεσπιστούν κανόνες της πολιτικής αγορών ή της διαρθρωτικής πολιτικής που να επιβάλλουν περιορισμούς (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 1987, 424/85 και 425/85, Frico κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 2755, σκέψη 33, και προαναφερθείσες αποφάσεις Mulder I, σκέψη 23, και von Deetzen, σκέψη 12).

50 Στην προκειμένη υπόθεση οι διάδικοι δεν συμφωνούν σχετικά με την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της δεσμεύσεως μη εμπορίας που ανέλαβε ο ενάγων και επομένως, αφού η διάρκεια της ισχύος της ήταν πενταετής, ούτε σχετικά με την ημερομηνία λήξεως της ισχύος της. Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι η δέσμευση αυτή δεν άρχισε να παράγει αποτελέσματα παρά μόνο τον Ιανουάριο του 1979, δηλαδή έξι μήνες μετά την τελευταία παράδοση γάλακτος, την οποία ο ενάγων παραγματοποίησε στις 24 Ιουλίου 1978. Η Επιτροπή όμως υποστηρίζει ότι η εν λόγω δέσμευση άρχισε να ισχύει στις 24 Ιουλίου 1978, δηλαδή κατά την ημερομηνία κατά την οποία ο ενάγων έπαυσε πράγματι να παράγει γάλα.

51 Ενόψει των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, αφού η ισχύς της δεσμεύσεως μη εμπορίας έληξε οπωσδήποτε πριν από την έναρξη της ισχύος του καθεστώτος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων την 1η Απριλίου 1984, ο ενάγων φέρει, κατά την προπαρατεθείσα νομολογία, το βάρος αποδείξεως του ότι είχε την πρόθεση να αρχίσει εκ νέου να παράγει γάλα κατά τη λήξη της ισχύος της δεσμεύσεώς του περί μη εμπορίας, προκειμένου να αποδείξει ότι έχει δικαίωμα αποζημιώσεως.

52 Εντούτοις, δεδομένου ότι η αποδεικτική δύναμη των στοιχείων που έχει προσκομίσει προς τούτο ο ενάγων πρέπει να εκτιμηθεί σε συσχετισμό με τον χρόνο που διέθετε μεταξύ της ημερομηνίας λήξεως της ισχύος της δεσμεύσεώς του περί μη εμπορίας και της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του καθεστώτος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί η ημερομηνία λήξεως της ισχύος της δεσμεύσεως αυτής.

53 Κατά συνέπεια, πρέπει να προσδιοριστεί κατ' αρχάς η ημερομηνία κατά την οποία άρχισε να παράγει αποτελέσματα η δέσμευση του ενάγοντος περί μη εμπορίας, οπότε θα προσδιοριστεί και η ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει.

54 Συναφώς επισημαίνεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, τελευταίο σημείο, του κανονισμού 1078/77 διευκρινίζει ότι «η περίοδος μη εμπορίας είναι πενταετής και αρχίζει το αργότερο στο τέλος του έκτου μήνα που έπεται της ημερομηνίας εγκρίσεως της αιτήσεως». Επιπλέον, το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1391/78 της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 1978, περί τροποποιημένων λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή αγελών βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως (ΕΕ L 167, σ. 45), προβλέπει ότι «[ο] παραγωγός, πριν από την έναρξη της περιόδου μη εμπορίας ή [...] μετατροπή[ς], ανακοινώνει στην αρμοδία αρχή την ημερομηνία ενάρξεως αυτής της περιόδου· η ημερομηνία αυτή καταχωρείται στην καρτέλλα χαρακτηριστικών [που καταρτίζεται για κάθε βοοειδές που έχει σημανθεί και καταχωρηθεί]».

55 Επιπλέον, η απόφαση με την οποία οι εθνικές αρχές ενέκριναν στις 25 Ιουλίου 1978 την αίτηση του ενάγοντος (στο εξής: εγκριτική απόφαση) διευκρινίζει τα εξής:

«1. Με την παρούσα σάς χορηγείται από τις 19 Ιουλίου 1978 πριμοδότηση μη εμπορίας, συνολικού ύψους 70 843,18 DEM, η οποία θα καταβληθεί από κονδύλια του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων.

[...]

6. Η περίοδος μη εμπορίας [...] αρχίζει το αργότερο έξι μήνες μετά την έγκριση της αιτήσεώς σας, δηλαδή στις 18 Ιανουαρίου 1979. Εφόσον κάνετε έναρξη της μη

εμπορίας [...] αργότερα και το δηλώσετε προσηκόντως, θα ισχύσει η δηλωθείσα ημερομηνία.»

56 Ο ενάγων θεωρεί ότι, αφού δεν προέβη σε καμία τέτοια δήλωση προς τις εθνικές αρχές, η περίοδος μη εμπορίας άρχισε στις 18 Ιανουαρίου 1979.

57 Όσον αφορά την ύπαρξη τέτοιας δηλώσεως, από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι εθνικές αρχές παρέλαβαν στις 18 Αυγούστου 1978 πιστοποιητικό του γαλακτοκομείου στο οποίο πωλούσε γάλα ο ενάγων που βεβαίωνε ότι ο ενάγων δεν του παρέδιδε πλέον γάλα από τις 24 Ιουλίου 1978. Εξάλλου, από την απόφαση του Amt für Land und Wasserwirtschaft Itzehoe (υπηρεσίας γεωργίας και υδάτων του Itzehoe) της 21ης Φεβρουαρίου 1990, η οποία εκδόθηκε επί διοκητικής προσφυγής, και από το υπόμνημα της ίδιας αυτής υπηρεσίας προς το Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht, της 8ης Ιουνίου 1990, προκύπτει ότι στην πράξη τα πιστοποιητικά αυτά εκδίδονται από τα γαλακτοκομεία κατόπιν αιτήσεως των παραγωγών. Εντούτοις, ο ενάγων αρνείται ότι ζήτησε από το γαλακτοκομείο την έκδοση του πιστοποιητικού αυτού και δηλώνει ότι δεν καταλαβαίνει πώς το γαλακτοκομείο το εξέδωσε εξ ιδίας πρωτοβουλίας. Δεδομένου ότι τα στοιχεία που προκύπτουν από τη δικογραφία ως προς τον συντάκτη της δηλώσεως αυτής είναι αντιφατικά και κανείς από τους διαδίκους δεν κατέθεσε αντίγραφο του εγγράφου αυτού, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι είναι αδύνατος ο προσδιορισμός της ημερομηνίας λήξεως της ισχύος της δεσμεύσεως μη εμπορίας με βάση τα στοιχεία αυτά.

58 Εντούτοις, η δικογραφία περιλαμβάνει ορισμένα άλλα στοιχεία, από τα οποία αποδεικνύεται ότι η δέσμευση μη εμπορίας του ενάγοντος άρχισε να παράγει αποτελέσματα, αντίθετα από ό,τι υποστηρίζει ο ίδιος, στις 25 Ιουλίου 1978.

59 Πρώτον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο ενάγων διέκοψε την παραγωγή γάλακτος από τις 24 Ιουλίου 1978, αφού κατά την ημερομηνία εκείνη είχε ουσιαστικά πωλήσει όλες τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής που είχε και, επομένως, δεν μπορούσε πλέον να παράγει γάλα προς εμπορία.

60 Δεύτερον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ημερομηνία ενάρξεως της περιόδου μη εμπορίας την οποία καταχώρισε ο ενάγων, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1391/78, στις περισσότερες από τις καρτέλλες χαρακτηριστικών που προβλέπει το άρθρο 7 του ίδιου κανονισμού είναι η 20ή Ιουλίου 1978. Συναφώς ο ενάγων δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι αγνοούσε τη σημασία αυτής της καταχωρίσεως, αφού η εγκριτική απόφαση αφενός παρέθετε τις διατάξεις που ρύθμιζαν το καθεστώς των πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία και στις οποίες είχε ζητήσει να υπαχθεί και αφετέρου διευκρίνιζε ρητά ότι η μη τήρηση των δεσμεύσεων εκ μέρους του παραγωγού θα συνεπαγόταν την επιστροφή όλων των καταβληθεισών πριμοδοτήσεων.

61 Κατά συνέπεια, μεταξύ της 20ής και της 25ης Ιουλίου 1978 ο ενάγων είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση της δεσμεύσεως μη εμπορίας που είχε αναλάβει.

62 Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι την 1η Σεπτεμβρίου 1978 καταβλήθηκε στον ενάγοντα η πρώτη δόση της πριμοδοτήσεως μη εμπορίας, η οποία επρόκειτο να καταβληθεί κατά το πρώτο τρίμηνο της περιόδου μη εμπορίας, σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού 1078/77 και όπως υπενθυμίζεται με την εγκριτική απόφαση.

63 Επιπλέον, ο ενάγων δήλωσε επανειλημμένα, π.χ. με το δικόγραφο της αγωγής, ότι είχε δεσμευθεί να μη παραγάγει γάλα κατά το διάστημα από τις 24 Ιουλίου 1978 μέχρι τις 24 Ιουλίου 1983.

64 Αν ληφθούν υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η δέσμευσή του για μη εμπορία, η οποία ήταν πενταετούς διάρκειας, έληξε το αργότερο στις 25 Ιουλίου 1983.

65 Υπό τις συνθήκες αυτές και εν όψει του ότι ο ενάγων δεν άρχισε πάλι να παράγει γάλα κατά το διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας λήξεως της ισχύος της δεσμεύσεώς του για μη εμπορία, δηλαδή το αργότερο της 25ης Ιουλίου 1983, και της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του καθεστώτος των ποσοστώσεων, δηλαδή της 1ης Απριλίου 1984, ο ενάγων πρέπει να αποδείξει, για να κριθεί βάσιμη η αγωγή του, ότι είχε την πρόθεση να αρχίσει πάλι την παραγωγή γάλακτος κατά τη λήξη της ισχύος της δεσμεύσεώς του για μη εμπορία και ότι δεν μπόρεσε να το κάνει λόγω της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 857/84. Αυτή η υποχρέωση αποδείξεως είναι ιδαίτερα επιβεβλημένη για τον λόγο ότι το διάστημα μεταξύ των δύο υπό εξέταση ημερομηνιών υπερβαίνει τους οκτώ μήνες.

66 Συναφώς ο ενάγων αναφέρει ότι δεν άρχισε τότε να παράγει πάλι γάλα, διότι έπρεπε να πραγματοποιήσει ορισμένες εργασίες στον στάβλο του, μεταξύ άλλων να κατασκευάσει μια τάφρο κοπριάς, για τις οποίες χρειαζόταν τη συγκατάθεση του πατέρα του, η οποία δόθηκε αργότερα. Ο ενάγων προσκομίζει επιστολή της αδελφής του προς απόδειξη της αλήθειας των λεγομένων του.

67 Εν όψει των λόγων που επικαλείται ο ενάγων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόδειξη της προθέσεώς του να αρχίσει πάλι την παραγωγή γάλακτος κατά τη λήξη της ισχύος της δεσμεύσεώς του για μη εμπορία δεν στηρίζεται σε κανένα αντικειμενικό στοιχείο, αλλά μόνο στις δηλώσεις του και στις δηλώσεις της αδελφής του, μολονότι μάλιστα είχε στη διάθεσή του ένα οκτάμηνο για να λάβει απτές πρωτοβουλίες για την επανέναρξη της παραγωγής. Επιπλέον, ανεξάρτητα από τα ανωτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι λόγοι που εμπόδισαν τον ενάγοντα να αρχίσει πάλι να παράγει γάλα το 1983 και στους οποίους επομένως οφειλόταν το γεγονός ότι δεν του χορηγήθηκε γαλακτοκομική ποσόστωση μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 857/84 δεν είχαν σχέση με τη δέσμευση μη εμπορίας, αλλά με τη διαφωνία του με τον πατέρα του ως προς το μέλλον της εκμεταλλεύσεως.

68 Κατά συνέπεια, η ζημία της οποίας την αποκατάσταση ζητεί ο ενάγων δεν οφείλεται στην κοινοτική νομοθεσία.

69 Εξάλλου, το γεγονός ότι κατ' εφαρμογή του κανονισμού 2187/93 υποβλήθηκε στον ενάγοντα προσφορά αποζημιώσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη της συνδρομής των αναγκαίων προϋποθέσεων για την απόδειξη της ευθύνης της Κοινότητας για την προβαλλόμενη εν προκειμένω από τον ενάγοντα ζημία, αν ληφθεί υπόψη η παρατιθέμενη στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως νομολογία. Συγκεκριμένα, όπως έχει αποφανθεί ήδη το Πρωτοδικείο, ο κανονισμός αυτός είχε τον χαρακτήρα συμβιβαστικής προτάσεως προς ορισμένους παραγωγούς, της οποίας η αποδοχή ήταν προαιρετική και αποτελούσε την εναλλακτική λύση σε σχέση με τη δικαστική επίλυση της διαφοράς. Εφόσον δεν αποδεχόταν την προσφορά, ο παραγωγός εξακολουθούσε να έχει το δικαίωμα προς άσκηση αγωγής αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Απριλίου 1997, Τ-554/93, Saint και Murray κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-563, σκέψεις 39 έως 41).

70 Κατά συνέπεια, ο ενάγων, απορρίπτοντας την προσφορά που του υποβλήθηκε στο πλαίσιο του κανονισμού 2187/93, έθεσε εαυτόν εκτός του πλαισίου που διαμόρφωσε ο κανονισμός αυτός. Υπό τις περιστάσεις αυτές, φέρει το βάρος αποδείξεως της συνδρομής των αναγκαίων προϋποθέσεων για την απόδειξη της ευθύνης της Κοινότητας.

71 Όπως όμως έγινε δεκτό ανωτέρω με τη σκέψη 67, ο ενάγων δεν απέδειξε την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του κανονισμού 857/84 και της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη. Κατά συνέπεια, χωρίς να χρειάζεται να εξακριβωθεί κατά πόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις γενέσεως ευθύνης της Κοινότητας έναντι του ενάγοντος λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84, επιβάλλεται η συναγωγή του συμπεράσματος ότι δεν γεννάται τέτοια ευθύνη.

72 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν χρειάζεται να εξεταστεί ούτε το ζήτημα της παραγραφής.

73 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αγωγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

74 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι ο ενάγων ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Καταδικάζει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

P. Mengozzi